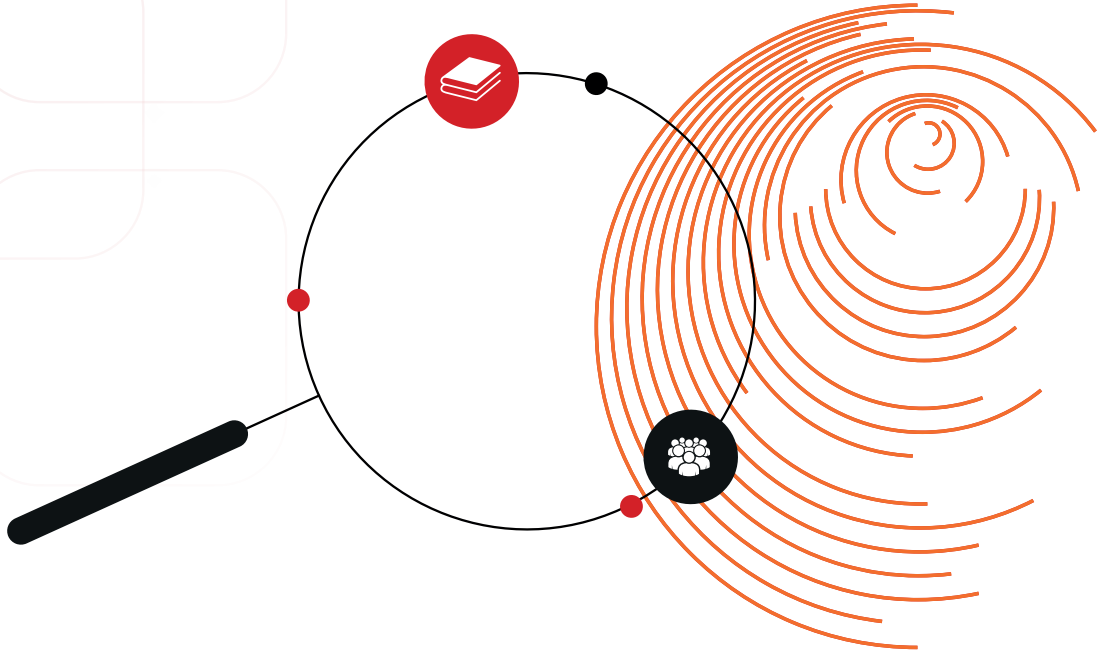

ŞUBAT 2026 | Aylık

DÜNYADAN

Araştırma Gündemi

EĞİTİM ARAŞTIRMALARI

- Ergenlerle Çalışan Öğretmenler için Nörobilim Odaklı Hizmet İçi Eğitim Programının Çıktıları
- Üstbiliş Eğitim Programı *Cogni'Scol'*un Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Başarısına Etkisi
- Okul Öncesi ve İlkokul Öğretmenlerinin Perspektifinden Nöroeğitim İlkelerinin Uygulanmasını Kolaylaştıran veya Engelleyen Faktörler

TOPLUM ARAŞTIRMALARI

- COVID-19 Pandemisi Sürecinde Dijital Kumar: Yaşam Koşulları Belirleyici mi?
- "İyi" Bir Baba Olmanın Bilişsel Emeği
- İlk Kez Anne-Baba Olacak Çiftlerde Ortak Ebeveynlik Beklentileri: Ülkeler Arası Nitel Bir Çalışma

Hazırlayanlar

Banu Zehir
Zeynep Yalçıntaş

Editör

Semra Gülen

Grafik Tasarım

Betül Berra Kurt

Enstitü Sosyal | Dünyadan Araştırma Gündemi

Şubat 2026

Yayın Türü

Bülten

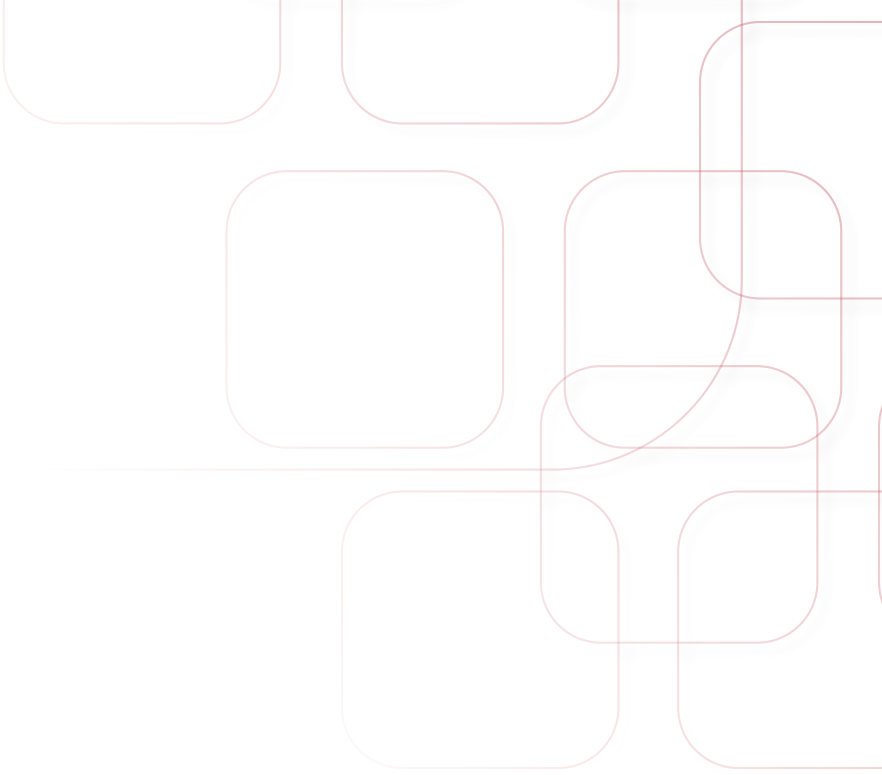
Yönetim Yeri

Burhaniye Mah. Hacı Reşit Paşa Sok. No. 18
Üsküdar / İstanbul

İletişim

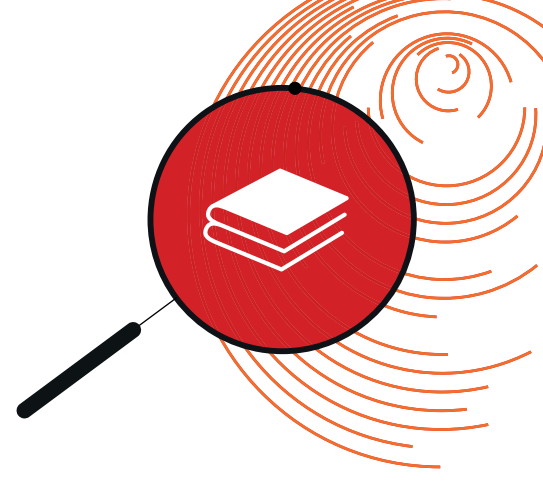
0216 422 00 22
www.enstitusosyal.org
info@enstitusosyal.org

Dünyadan Araştırma Gündemi, eğitim ve toplum bilimleri alanlarında akademik seçki sunan ücretsiz bir yayındır.

DÜNYADAN

Araştırma Gündemi

EĞİTİM

ARAŞTIRMALARI

- Ergenlerle Çalışan Öğretmenler için Nörobilim Odaklı Hizmet İçi Eğitim Programının Çıktıları
- Üstbiliş Eğitim Programı *Cogni'Scol*'un Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Başarısına Etkisi
- Okul Öncesi ve İlkokul Öğretmenlerinin Perspektifinden Nöroeğitim İlkelerinin Uygulanmasını Kolaylaştıran veya Engelleyen Faktörler

Mind, Brain, and Education

Mind, Brain, and Education; öğrenme ve gelişim süreçlerini biyolojik, nörobilimsel, bilişsel ve davranışsal boyutlarıyla ele alan disiplinler arası bir akademik dergidir. Eğitim alanıyla ilişkili beyin temelli ve psikolojik süreçleri inceleyen araştırmalara yer vererek eğitim araştırmaları ile nörobilim ve psikoloji gibi alanlar arasında köprü kurmayı amaçlar. Dergi; tipik gelişim gösteren bireylerden özel gereksinimli gruplara kadar geniş bir yelpazede, yaşam boyu öğrenme ve gelişim üzerine temel ve uygulamalı araştırmalar için bir platform sunar. Bu yönüyle, eğitim uygulamalarının bilimsel bulgularla beslenmesini ve farklı disiplinlerden araştırmacılar ile uygulayıcılar arasında iş birliğinin güçlenmesini destekler.

1

Ergenlerle Çalışan Öğretmenler için Nörobilim Odaklı Hizmet İçi Eğitim Programının Çıktıları

Training Teachers in Neuroscience for Adolescent Education: Outcomes of a Continuing Education Program

Eğitimde nörobilim uygulamaları giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Öğrenme sürecine dâhil olan bilişsel, duygusal ve sosyal süreçlerin anlaşılması, öğretmenlerin her öğrencinin ihtiyacına uygun kaliteli bir eğitim sunabilmesi için temel bir gerekliliktir. Ancak, nörobilim, öğretmenlerin hizmet öncesi eğitimlerinde henüz yaygın şekilde yer almamaktadır. Bunun sonucunda, öğrenmenin nörobiyolojisine yönelik uygulamalar sınıf içerisinde sınırlı düzeyde kalmaktadır. Özellikle ergenlik dönemi, beynin önemli yapısal ve işlevsel değişimler geçirdiği kritik bir evre olması bakımından, ergenlerle çalışan öğretmenlerin bu döneme özgü nörobiyolojik özellikleri anlaması kritiktir. Bu çalışma, ergenlerle çalışan öğretmenlere yönelik bir hizmet içi eğitim programının, öğretmenlerin temel nörobilim kavramlarına ilişkin bilgi düzeyleri ve bu bilgileri eğitimle ilişkilendirme biçimleri üzerindeki etkisini incelemektedir.

AMAÇ

Araştırmanın temel amacı, ergenlerle çalışan öğretmenlere yönelik düzenlenen “Eğitimde Uygulamalı Nörobilim”

(Neuroscience Applied to Education Course) adlı hizmet içi eğitim programının,

- öğretmenlerin yürütücü işlevler, nöroplastisite, bellek ve duygusal süreçler gibi temel nörobilim kavramlarına ilişkin bilgi düzeylerini ne ölçüde geliştirdiğini,
- öğretmenlerin nörobilimin pedagojik uygulamalara katkısına ilişkin algılarını nasıl şekillendirdiğini ortaya koymaktır.

YÖNTEM

- Araştırma Deseni:** Çalışma, nicel ve nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı karma bir desene yürütülmüştür. Programın etkililiği, ön test-son test karşılaştırmaları ve açık uçlu sorulara verilen yanıtların nitel analizi yoluyla değerlendirilmiştir.
- Katılımcılar:** Araştırma, Brezilya’da Uruguaiiana kentinde düzenlenen hizmet içi eğitim programına katılan öğretmenlerle yürütülmüştür. Programa başlangıçta 7 ve 8. sınıflara ders veren 40 öğretmen katılmış; tüm gereklilikleri yerine getiren 26 öğretmenin verileri

analizlere dâhil edilmiştir. Katılımcıların yaşları 25 ile 65 arasındadır ($M = 46$). Öğretmenlerin büyük bölümü pedagojik formasyona ve lisansüstü düzeyde uzmanlık derecesine sahiptir.

■ **Eğitim Programının Yapısı:** Eğitim programı, toplam 5 hafta sürmüş ve 7 yüz yüze oturumdan oluşmuştur. Her oturum yaklaşık 3 saattir; toplamda 21 saatlik bir eğitim uygulanmıştır. Buna ek olarak, çevrim içi platformlar aracılığıyla asenkron etkinlikler yürütülmüştür.

- Program içeriği, ergen beyninin anatomisi ve fizyolojisi; nöroplastisite ve öğrenme; yürütücü işlevler (problem çözme, planlama yapabilme ve öz düzenleme); dikkat, bellek ve duyguların öğrenmedeki rolü; nöromitler; pedagojik yenilik ve nörobilimin eğitimle ilişkisi konularından oluşmaktadır. Eğitim hem teorik hem uygulamaya yönelik verilmiştir.

■ **Veri Toplama Araçları:**

- **Bilgi Testi:** Eğitim öncesi ve sonrası uygulanan çoktan seçmeli bir testle öğretmenlerin nörobilim bilgi düzeyleri ölçülmüştür.
- **Açık Uçlu Sorular:** Eğitim sonunda öğretmenlerin nörobilimin eğitime katkısına ilişkin görüşlerini ortaya koymak amacıyla yazılı yanıtlar toplanmıştır.

■ **Veri Analizi:**

- Nicel veriler, ön test ve son test puanları arasında istatistiksel karşılaştırmalar yapılarak analiz edilmiştir.

- Nitel veriler metinsel söylem analizi (*textual discourse analysis*) yaklaşımıyla çözümlenmiş; öğretmen yanıtlarından anlam birimleri ve tematik kategoriler oluşturulmuştur.

TEMEL BULGULAR

1. Nörobilimle İlgili Bilgi Düzeyindeki Değişim

- Öğretmenlerin nörobilim konularına ilişkin genel bilgi düzeylerinde eğitim sonrasında istatistiksel olarak anlamlı bir artış görülmüştür (ön testte doğru yanıt oranı = %63,6 → son testte doğru yanıt oranı = %85,5).
 - Öğretmenler en çok duyguların işlenmesi, korku ve duygusal tepkilerin nörobiyolojik temelleri, bellek sistemleri konularında ilerleme kaydetmiştir.

2. Yürütücü İşlevler ve Nöroplastisiteye İlişkin Bulgular

- Yürütücü işlevler, öz düzenleme ve bellek gibi konularda genel olarak doğru yanıt oranları artmıştır.
 - Ancak yürütücü işlevlerden olan inhibitör kontrol (odağı korumak için dürtüleri kontrol etme) ile ilgili sorularda, eğitim sonrasında doğru yanıt oranları azalmıştır (ön test = %69,2 → son test = %38,5).
- Nöroplastisiteyi olumlu etkileyen faktörler başlığında, öğretmenlerin eğitim öncesinde de yüksek düzeyde bilgiye sahip olduğu, bu nedenle bu alanda belirgin bir artış gözlenmediği belirtilmiştir.

3. Öğretmen Görüşlerine Dayalı Nitel Bulgular

Nitel analizler sonucunda, öğretmenlerin nörobilimi eğitimle ilişkilendirme biçimlerinin üç ana tema etrafında toplandığı görülmüştür:

- **Pedagojik Uyum:** Öğretmenler, öğretim süreçlerinin öğrencilerin bireysel özelliklerine ve gelişim düzeylerine göre uyarlanması gerektiğini vurgulamıştır.
- **Yenilik ve Gelenek Dengesi:** Öğretmenler, nörobilim alanındaki bilgilerin mevcut öğretim uygulamalarının yerine geçmesinden ziyade, bu uygulamaları destekleyen ve zenginleştiren bir çerçevede kullanılabileceğini belirtmiştir.
- **Eğitim Uygulamalarına Yansıtma:** Öğretmenler, nörobilim bilgisinin ders planlama, öğrenciyle etkileşim ve öğrenmenin anlamlı hâle getirilmesinde yol gösterici olduğunu ifade etmiştir.

SONUÇ

Bu çalışma, ergenlerle çalışan öğretmenler için hazırlanan öğrenmenin nörobiyolojisi hizmet içi eğitiminin, öğretmenlerin temel nörobilim kavramlarına ilişkin bilgi düzeylerini anlamlı biçimde artırdığını göstermektedir. Bulgular, öğretmenlerin ergen beyninin gelişimsel özelliklerine dair daha bütüncül bir anlayış geliştirdiklerini ve bu bilgiyi pedagojik uygulamalarla ilişkilendirebildiklerini ortaya koymaktadır. Araştırma, nörobilimin öğretmen eğitimine dâhil edilmesinin, öğrenme süreçlerine daha duyarlı ve gelişimsel olarak uygun eğitim ortamlarının oluşturulmasına katkı sağlayabileceğine işaret etmektedir.

Kaynak: Tadielo, A. L. T., Crespo, B. T. T., Franco, R. M., & Mello-Carpes, P. B. (2025). Training teachers in neuroscience for adolescent education: Outcomes of a continuing education program. *Mind, Brain, and Education*, 19(4), 250-259. <https://doi.org/10.1111/mbe.70025>

Üstbiliş Eğitim Programı Cogni'Scol'un Ortaokul Öğrencilerinin Akademik Başarısına Etkisi

*Impact of the Metacognitive Educational Program Cogni'Scol on
the Academic Success of Middle School Students*

Üstbiliş (metacognition) yönelik eğitim programları; öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini tanıma, izleme ve düzenleme becerisini destekleme potansiyeline sahip uygulamalar olarak öne çıkmaktadır. Üstbiliş; bireyin kendi bilişsel süreçlerine ilişkin bilgisi (üstbilişsel bilgi), bu süreçleri izleme ve belirlediği hedefe ulaşmak için düzenleme becerisi (üstbilişsel beceriler) ve bu süreçlere eşlik eden deneyimlerden oluşur. Üstbilişle yönelik müdahalelerin öğrencilerin akademik performansını desteklediği bilinmekle birlikte, özellikle ortaokul düzeyinde, deneysel tasarımla yürütülmüş ve boylamsal (longitudinal) izleme içeren çalışmalar hâlâ sınırlıdır. Ayrıca birçok uygulama, öğrencilerin üstbilişsel süreçleri üzerine düşünmelerini teşvik etmekte; ancak üstbilişsel bilgi ve becerileri nasıl ve ne şekilde kullanacaklarına ilişkin belirgin bir yol sunmamaktadır. Bu gereksinimden hareketle, öğrenmede beyin işleyişini temel alan ve öğrencilerin aktif katılımı ile kendi bilişsel süreçlerini keşfetmelerini hedefleyen Cogni'Scol adlı bir üstbiliş eğitim programı geliştirilmiştir. Programın temel amacı, öğrencilere doğrudan belirli öğrenme stratejileri öğretmekten ziyade, onların öğrenmeye ilişkin kavrayışlarını

geliştirmelerine ve kendi bilişsel süreçlerini tanımalarına odaklanmak ve bu yolla akademik başarılarını desteklemektir.

AMAÇ

Bu araştırmanın temel amacı, ortaokul 6. sınıf öğrencilerine iki yıl boyunca uygulanan Cogni'Scol programının etkisini aşağıdaki değişkenler üzerinden incelemektir:

1. Öğrencilerin beyin işleyişine ilişkin genel bilgi ve nöromitlere (nörobilimle ilgili yaygın ama yanlış olan inanışlar) bağlılık düzeyleri
2. Öğrencilerin akademik performansları (okuma ve matematik)

YÖNTEM

■ **Araştırma Deseni:** Çalışma, deneysel ve boylamsal bir tasarımla yürütülmüştür. Müdahale grubundaki etkiyi tespit edebilmek adına, hem müdahale hem kontrol grubu oluşturulmuş ve üç zaman noktasında bu iki gruba da ölçüm yapılmıştır. Ölçümler, program öncesinde (ön test), birinci yılın sonunda (ara test) ve ikinci yılın sonunda (son test) yapılmıştır.

- **Katılımcılar:** Araştırmaya başlangıçta Fransa'daki bir ortaokuldan 154 6. sınıf öğrencisi katılmış, ancak analizlere tüm ölçümlere katılan 87 öğrenci dâhil edilmiştir. Gruplar sosyoekonomik düzey açısından anlamlı biçimde farklı değildir:

- **Cogni'Scol Grubu:** Müdahale programı verilen 46 öğrenci (Ortalama yaş ≈ 11,29).
- **Kontrol Grubu:** Hiçbir müdahale yapılmayan 41 öğrenci (Ortalama yaş ≈ 11,22).

■ **Cogni'Scol Programının Yapısı:**

Program, öğretmenlerin ve araştırma ekibinin ortak çalışması olarak geliştirilmiştir.

- 2 yıla yayılan programda ele alınan başlıca konular şunlardır: Beynin işleyişi, nöroplastisite, dikkat, bellek, yürütücü işlevler (problem çözme, planlama yapabilme ve öz düzenleme), üstbiliş, nöromitler.
- Program, öğrencilerin kendi bilişsel işleyişlerini keşfetmelerini ve öğrenme süreçleri üzerine düşünmelerini hedefleyen yapılandırılmış pedagojik sekanslardan oluşmaktadır. Sekanslarda şu aşamalar yer alır:
 - a. Öğrenciler, öğrenme ve düşünme süreçlerine ilişkin mevcut görüşlerini ifade eder.
 - b. Öğrencilere ilgili kavrama (örneğin dikkat, bellek, yürütücü işlevler) dair temel bilgiler verilir.
 - c. Oyunlar, videolar, etkinlikler ve tartışmalar yoluyla öğrenciler yeni bilgileri deneyimler.

- d. Öğrenciler, edindikleri bilgiler doğrultusunda kendi düşünce ve davranışlarını yeniden değerlendirir.

■ **Veri Toplama Araçları:**

1. **Beynin İşleyişine Dair Bilgi ve**

Nöromitler Ölçeği: 31 maddeden oluşan *Neuromyths* anketinden seçilen 8 madde ile öğrencilerin genel beyin bilgisi ve nöromitlere bağlılık düzeyi ölçülmüştür.

2. **Üstbiliş Ölçümü:** Yürütücü İşlevlere

Yönelik Davranış Değerlendirme Envanteri (*Behavior Rating Inventory of Executive Function, BRIEF*) ebeveyn formu kullanılarak öğrencilerin günlük yaşamda yürütücü işlevleri ve üstbilişsel becerileri değerlendirilmiştir.

3. **Akademik Performans:** Okuma ve

matematik alanlarında standart testler uygulanmıştır. Sorular; metin anlama, çıkarım yapma, bilgi bulma, sayısal kavramlar ve problem çözme becerilerini ölçmüştür.

4. **Bilişsel Gelişim İndeksi:** Öğrencilerin

bilişsel gelişimini gözlemlemek amacıyla bellek, dikkat, akışkan zekâ (*fluid intelligence*) ve davranış düzenleme ölçümlerinden elde edilen puanlar z-skoruna dönüştürülerek bileşik bir bilişsel indeks oluşturulmuştur.

■ **Veri Analizi:**

- Beyin bilgisi ve nöromitlere dair gruplar arası karşılaştırma ve zaman içindeki değişimi gözleme amacıyla tekrarlayan ölçümlerde ANOVA kullanılmıştır.
- Programın akademik performans üzerindeki etkisinin üstbiliş aracılığıyla gerçekleşip gerçekleşmediğini

incelemek amacıyla aracılık (mediation) analizleri yapılmış ve bilişsel gelişim kovaryans olarak modele dâhil edilmiştir.

TEMEL BULGULAR

1. Beyin Bilgisi ve Nöromitler

- Cogni'Scol grubunda genel beyin bilgisi anlamlı biçimde artmıştır. Nöromitlere bağlılık azalmıştır. Bu değişimler özellikle ilk yılın sonunda belirginleşmiştir. Etki, ikinci yılda da devam etmiştir.
- Kontrol grubunda nöromitlerde anlamlı değişim gözlenmemiştir.
- Bulgular, programın öğrencilerin öğrenmeye ve beyin işleyişine ilişkin kavramsal farkındalıklarını güçlendirdiğini göstermektedir.

2. Akademik Performans

- Programın okuma ve matematik performansındaki değişim üzerinde anlamlı bir etkisi bulunmamıştır. Araştırmacılar bu bulguya olası açıklamalar sunmuştur:
 - Öğrencilerin yeni edindikleri üstbiliş dair bilgi ile eski inançları arasında bilişsel bir çatışma olabilir.
 - Ergenlik döneminde bilişsel kontrol sistemleri yeniden yapılandığından davranış değişimi daha zor gerçekleşebilir.

- Programın öğretmenler tarafından uygulanması avantaj sağlasa da, öğretmenlerin programa ne kadar sadık kalarak uyguladıkları ölçülmemiştir.

- Üstbiliş gelişiminin, müdahale ile akademik performans arasındaki ilişkiye aracılık ettiği yönünde anlamlı bir bulgu elde edilmemiştir.
- Program, somut akademik stratejilerin öğretiminden çok kavramsal farkındalığa odaklanmaktadır; bu durum kısa vadeli performans artışını sınırlamış olabilir.

SONUÇ

Araştırma, öğrencilere üstbilişe dair bilgi ve kavrayış kazandırmayı hedefleyen Cogni'Scol eğitim programının, ortaokul öğrencilerinin beynin işleyişine ilişkin bilgilerini güçlendirdiğini ve nöromitlere bağlılıklarını azalttığını göstermektedir. Bulgular, programın özellikle ilk yıl sonunda belirginleşen ve ikinci yıl boyunca devam eden kavramsal kazanımlar sağladığını ortaya koymaktadır. Buna karşın, programın okuma ve matematik performansı üzerinde anlamlı bir etkisi olmamıştır. Bu sonuçlar, akademik performans üzerindeki etkinin ortaya çıkabilmesi için programın daha uzun süre uygulanması, müdahalenin daha erken yaşta başlatılması ve öğretmenlerin uygulama süreçlerinin daha ayrıntılı incelenmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Kaynak: Allix, P., Lubin, A., Lanoë, C., Mortier, A., & Rossi, S. (2024). Impact of the Metacognitive Educational Program Cogni'Scol on the Academic Success of Middle School Students. *Mind, Brain, and Education*, 18(2), 173-186. <https://doi.org/10.1111/mbe.12398>

3 Okul Öncesi ve İlkokul Öğretmenlerinin Perspektifinden Nöroeğitim İlkelerinin Uygulanmasını Kolaylaştıran veya Engelleyen Faktörler

Factors that Facilitate or Impede the Implementation of Neuroeducational Principles: Perspectives from Preschool and Primary School Teachers

Son yirmi yılda nörobilim ve bilişsel psikolojiden elde edilen yöntemler, öğrenmenin bilişsel ve beyinle ilgili süreçlerini incelemek için kullanılmaktadır. Bu çalışmaların, öğretmenlerin öğretim tekniklerini geliştirme, öğrencilerin öğrenme güçlüklerini daha iyi anlama ve akademik başarıyı artırma potansiyeline sahip olduğu belirtilmektedir. Buna rağmen nöroeğitim alanındaki araştırma bilgileri, öğretmen yetiştirme programlarına sınırlı düzeyde entegre edilmekte ve öğretmenlerin bu bilgiye erişimi çoğunlukla konferans, seminer gibi bireysel girişimlerle kısıtlı kalmaktadır. Öğretmenlerin nöroeğitim araştırmalarını ne düzeyde benimsedikleri, sınıf uygulamalarına nasıl yansıttıkları ve bu süreçte hangi engellerle karşılaştıkları konusunda literatürde bir boşluk bulunmaktadır. Bu doğrultuda mevcut çalışma, öğretmenlerin nöroeğitim ilkelerini sınıf içerisinde hayata geçirme deneyimlerine odaklanmaktadır.

AMAÇ

Bu çalışmanın temel amacı, okul öncesi ve ilkökul öğretmenlerinin nöroeğitim ilkelerini sınıf uygulamalarına aktarırken karşılaştıkları engelleyici ve kolaylaştırıcı

faktörleri belirlemektir. Çalışma ayrıca, öğretmenlerin bu ilkeleri uygulama deneyimlerini ve öğrencilerin öğrenme sürecine ilişkin gözlemlerini ortaya koymayı hedeflemektedir.

YÖNTEM

- **Araştırma Deseni:** Çalışma, mesleki öğrenme toplulukları kapsamında yürütülen küçük ölçekli nitel bir araştırma olarak tasarlanmıştır.
- **Katılımcılar:** Araştırmaya Kanada'nın Montreal bölgesinden bir devlet okulunda görev yapan 10 öğretmen katılmıştır. Katılımcılar iki hizmet içi eğitim sınıfı oluşturmuştur: Biri okul öncesi öğretmenleri, diğeri 1 ve 2. sınıf öğretmenleri. Öğretmenlerin mesleki deneyimleri ve nöroeğitim bilgileri farklılık göstermektedir.
- **Uygulama Süreci:** Her sınıf için Eylül, Kasım ve Mart aylarında üç yarım günlük oturum düzenlenmiştir. Her oturum üç aşamadan oluşmuştur: Önceki oturumda ele alınan ilkelerin sınıfta nasıl uygulandığının tartışılması, yeni nöroeğitim ilkeleri ve bu

İlkelere dayalı öğretim stratejilerinin değerlendirilmesi, öğretmenlerin bir sonraki oturuma kadar uygulayacakları stratejileri belirlemesi. Oturumlarda nöro eğitim ilkeleri araştırma bulgularıyla birlikte sunulmuş ve sınıfta doğrudan uygulanabilecek örnek stratejiler paylaşılmıştır. Bu ilkeler şunlardır:

- Tekrarlanan nöronal aktivasyon
- Aktif öğrenme
- Aralıklı öğrenme
- Geri bildirim etkili biçimde kullanma
- Gelişim zihniyeti oluşturma
- Nöromitler

■ **Veri Toplama:** Veriler, yarı yapılandırılmış grup tartışmalarının ses kayıtlarının çözümlenmesiyle elde edilmiştir. Tartışmalar, öğretmenlerin bu eğitimden öğrendiklerini uygulama deneyimlerini, karşılaştıkları engelleri ve uygulamalarını kolaylaştıran unsurları paylaşmalarını içermektedir. Tüm oturumlar kayıt altına alınmıştır.

■ **Veri Analizi:** Tartışma kayıtları yazıya dökülmüş ve NVivo yazılımı kullanılarak analiz edilmiştir. Veriler tümevarımsal bir yaklaşımla kodlanmış; analiz sürecinde yeni temalar ortaya çıktıkça kodlama çerçevesi genişletilmiştir.

TEMEL BULGULAR

1. Genel Engelleyici Faktörler

Öğretmenler nöro eğitim ilkelerinin uygulanmasını zorlaştıran çeşitli genel faktörler belirtmiştir:

- Sınıf yönetimi ve öğrencilerin davranışlarını düzenleme gereksinimi
- Heterojen öğrenci gruplarının farklı ihtiyaçları
- Müfredatın yoğunluğu ve zaman yetersizliği
- Ders ve çalışma kitaplarının kısıtlayıcı yapısı
- Yeni öğretim stratejilerine aşinalık eksikliği
- Yetersiz destek ve nitelikli personel eksikliği

2. İlkelere Özel Engeller

Bazı engeller belirli nöro eğitim ilkelerine özgüdür:

- Çalışma kitaplarının yapısı, tekrarlı uygulama ve aralıklı öğrenme ilkeleriyle uyumlu değildir.
- Davranış ve materyal yönetimi, aktif öğrenme uygulamalarını zorlaştırmaktadır.
- Çocukların düşük özerklik düzeyi, aktif öğrenmeyi sınırlandırmaktadır.
- Aşırı zor veya karmaşık etkinlikler, geri bildirimin etkinliğini azaltmaktadır.

3. Kolaylaştırıcı Faktörler

Kolaylaştırıcı faktörler sınırlı sayıda ifade edilmiştir. Özellikle geri bildirim en üst düzeye çıkarma ilkesinde şu unsurlar kolaylaştırıcı olarak belirtilmiştir:

- Okul öncesi sınıf düzeninin anlık geri bildirim için tanıması
- Öğretmenin sınıf içinde dolaşarak geri bildirim vermesi

- Amaç odaklı etkinliklerin yapılması
- Küçük gruplar hâlinde çalışılması

4. Öğretmen İnançları ve Algıları

- Bazı öğretmenler, nöroplastisiteye rağmen bazı çocukların gelişiminin erken dönemde sabitlenmiş olabileceği izlenimini dile getirmiştir.
- Öğretmenler, günümüzde bazı çocukların özellikle öz düzenleme becerisinde zorlandığına yönelik gözlemlerini paylaşmıştır.
- Öğretmenlerin bazıları, ekran kullanımının beyin gelişimi üzerindeki olası etkilerini sorgulamıştır.
- Aynı zamanda beyinle ilgili bilginin sınırlı olması, öğretmenlerin nöromitlere inanma eğilimini artırabilmektedir.

5. Algılanan Öğrenme Çıktıları

Öğretmenler bazı ilkelerin öğrenciler üzerindeki etkilerini gözlemlediklerini belirtmişlerdir:

- **Tekrarlanan Nöronal Aktivasyon:** Tekrar yoluyla yapılan etkinliklerin öğrenmeyi desteklediğini ifade etmişlerdir.
- **Aralıklı Öğrenme:** Öğrenmenin üzerinden vakit geçse bile öğrencilerin bazı şeyleri iyi hatırladıklarını bildirmişlerdir.
- **Geri Bildirimi Etkili Biçimde Kullanma:** Öğretmenler, ayrıntılı geri bildirimin kısa vadede gözle görülür bir fark yaratmadığını belirtmiştir.

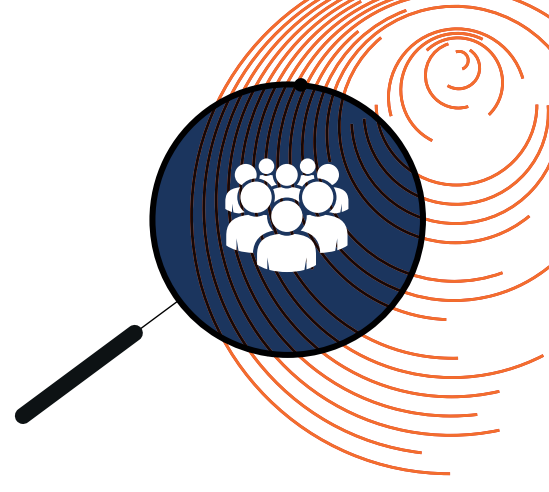
6. Öğretmen Özellikleri ile İlişki

- Sınıf düzeyi, öğretmenlerin deneyim süresi ve ön bilgi düzeyi gibi değişkenlerin, belirlenen kolaylaştırıcı ve engelleyici faktörlerle ilişkili olmadığı saptanmıştır.

SONUÇ

Bu çalışma, nöroeğitim ilkelerinin sınıf uygulamalarına aktarılmasının sınıf yönetimi, müfredat yoğunluğu, zaman yetersizliği ve mevcut öğretim materyallerinin yapısına yönelik genel engellerin yanı sıra ilkelere özgü zorluklardan da etkilendiğini ortaya koymaktadır. Öğretmenler, tekrarlanan nöronal aktivasyon (tekrarlı yapılan etkinliklerin öğrenmeyi güçlendirmesi) gibi bazı ilkelerin etkilerinin öğretmenler tarafından daha kolay gözlemlendiğini, bazılarında ise kısa vadede belirgin bir değişim fark edilmediğini belirtmektedir. Aynı zamanda, öğretmenlerin inanç ve algıları, bu ilkelerin uygulanmasını etkileyen önemli bir faktör olmuştur. Bu durum, nöroeğitim ilkelerinin sınıfa aktarılmasının yalnızca kuramsal bilgiye değil, sınıfın bağlamsal koşullarına ve öğretmenlerin uygulama deneyimlerine de bağlı olduğunu göstermektedir. Belirli bir okul bağlamındaki öğretmenlerin deneyimlerine dayanan bu çalışma genelleme amacı taşımamakta; ancak nöroeğitim temelli uygulamaların sınıfa aktarılmasını destekleyecek düzenlemeler için yol gösterici bulgular sunmaktadır.

Kaynak: Bélanger, É., McMullin, S., Hould, E., Brault Foisy, L.-M., & Masson, S. (2025). Factors that facilitate or impede the implementation of neuroeducational principles: Perspectives from preschool and primary school teachers. *Mind, Brain, and Education*, 19(2), 83–89. <https://doi.org/10.1111/mbe.70004>

TOPLUM

ARAŞTIRMALARI

■ COVID-19 Pandemisi
Sürecinde Dijital Kumar:
Yaşam Koşulları Belirleyici mi?

■ "İyi" Bir Baba
Olmanın Bilişsel
Emeği

■ İlk Kez Anne-Baba Olacak
Çiftlerde Ortak Ebeveynlik
Beklentileri: Ülkeler Arası Nitel
Bir Çalışma

BMC Public Health

BMC Public Health, halk sağlığının tüm yönlerine ilişkin araştırmaları yayımlayan, açık erişimli ve hakemli bir dergidir. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri'ni benimseyen dergi; sağlık, refah, sosyal adalet ve eğitim gibi konulara yer vermektedir. Sağlık politikalarının toplum üzerindeki etkisinin yanı sıra sağlık ve hastalıkların çevresel, davranışsal ve mesleki etmenlerle ilişkilerini de konu edinmektedir. Bununla birlikte dijital sağlık, çevre sağlığı, küresel sağlık ve insan hakları, ruh sağlığı, anne ve çocuk sağlığı, iş sağlığı gibi geniş bir yelpazeye yayılan araştırma alanlarında makaleleri kabul etmektedir.

COVID-19 Pandemisi Sürecinde Dijital Kumar: Yaşam Koşulları Belirleyici mi?

Online Gambling During the COVID-19 Pandemic: Do Living Conditions Matter?

Kanada'nın Québec eyaletinde pandemi sürecinde fiziksel kumarhaneler kapatılmış, dijital kumar platformlarına yönelik tanıtım faaliyetleri artmıştır. Bu bağlamda, pandemi kumar alışkanlıkları üzerinde önemli bir etki oluşturmuştur. İlişki durumu, yalnız yaşama ve evde küçük çocuk bulunması gibi yaşam koşullarının bu etkinin dağılımında belirleyici bir rol oynadığı görülmektedir. Literatürde, bu yaşam koşullarının hem pandemi dönemindeki ruh sağlığı sonuçlarıyla hem de sorunlu ve dijital kumar davranışlarıyla ilişkisine dair bulgular mevcuttur. Ancak dijital kumar oynayan bireylerin, yaşam koşullarına göre pandemiden nasıl etkilendiğine ilişkin literatür sınırlı kalmaktadır. Bu çalışma, COVID-19 pandemisinin dijital kumar katılımı ve kumarla ilgili sorunlar üzerindeki etkisini, yaşam koşullarıyla (yakın ilişki durumu, hane içi yaşam düzeni ve küçük çocuklarla birlikte yaşama) ilişkilendirerek incelemektedir.

AMAÇ

Bu çalışmanın temel amacı, pandemi sürecinde bir ilişki içinde olma durumunun, yalnız yaşamının veya başkalarıyla

ikamet etmenin ve hanede küçük çocuk bulunmasının dijital kumara katılım, kumarla ilgili sorunlar ve kumar oynayanların ruh sağlığı üzerindeki etkisini incelemektir. Araştırma, bu yaşam koşullarının bir kriz döneminde risk veya koruyucu faktör olarak nasıl rol oynadığını ortaya koymayı amaçlamaktadır.

YÖNTEM

- **Metodoloji:** Bu çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Veriler, Kanada'nın Québec eyaletindeki nüfus tabanlı bir anketten elde edilmiş ve 2021-2023 yılları arasında yürütülen boylamsal bir çalışmanın ilk dalgasından alınmıştır.
- **Veri Toplama:** Veriler, pandeminin ikinci yılında Mayıs ve Kasım 2021 tarihleri arasında telefon görüşmeleri ve web paneli aracılığıyla toplanmıştır. Toplam 4.531 dijital kumar oynayan katılımcıyla anket yapılmıştır. Çalışmada yaşam koşullarının yanı sıra kumar sorunlarının şiddeti, dijital kumarın yaşam alanları

üzerindeki etkileri, depresyon ve anksiyete belirtileri, alkol kullanımı ve pandeminin etkisini değerlendiren ölçekler kullanılmıştır.

- **Veri Analizi:** Bu çalışmada Stata SE 16.1 ile tanımlayıcı analizler ve ki-kare testleri kullanılmış; yaşam koşullarına göre demografik özelliklerdeki farklılıklar ele alınmıştır. Bununla birlikte pandeminin dijital kumar davranışları, ruh sağlığı ve alkol kullanımı üzerindeki etkisinin yaşam koşullarına göre değişip değişmediğini incelemek için lojistik ve multinominal regresyon analizleri yapılmıştır. Analizlerde yaş, cinsiyet, gelir, eğitim ve istihdam durumu gibi demografik değişkenler kontrol edilmiştir.

TEMEL BULGULAR

1. Yakın ilişki durumu ile hanede küçük çocuk bulunması, dijital kumarın risk düzeyleriyle ilişkilidir.

- Yakın bir ilişkisi olmayan dijital kumar oynayan bireylerin, yalnız ya da birlikte yaşama durumlarından bağımsız olarak, orta ve yüksek riskli dijital kumar davranışı gösterme olasılıklarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir.
- Evde küçük çocuk bulunması durumunda, bireyin yalnız, partneriyle veya başka biriyle birlikte yaşamasından bağımsız olarak yüksek riskli dijital kumar oynama oranının kayda değer ölçüde yüksek olduğu gözlemlenmiştir.

2. Yaşam koşulları, dijital kumarın algılanan etkilerini şekillendirmektedir.

Bulgular, evlerinde küçük çocuklarla yaşayan bireylerde dijital kumarın etkilerinin, küçük çocuk olmayanlara kıyasla daha belirgin olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, bu etkinin algılanması yaşam koşullarına bağlı olarak değişmiştir:

- Evlerinde küçük çocuklarla yaşayan bireyler, dijital kumarın eğlence ve mesleki/akademik hayat üzerindeki olumlu etkilerini daha çok ifade etmiştir. Buna karşın çocuklarıyla birlikte yaşayan ve yakın bir ilişkisi olan ebeveynler aynı alanlarda daha fazla olumsuz etki bildirirken, çocuklarıyla yalnız yaşayan bireyler olumsuz etkileri daha az belirtmiştir.
- Dijital kumarın günlük işler ve ruh sağlığı üzerindeki olumsuz etkisi, özellikle küçük çocuklarla birlikte yaşayan veya yakın bir ilişkisi olan bireylerde daha fazla bildirilmiş; küçük çocuklarla yalnız yaşayanlarda ise daha az görülmüştür.

3. Pandemi sürecinde yaşam koşullarına göre, dijital kumarın etkileri ve ruh sağlığına ilişkin farklı örüntüler ortaya çıkmaktadır.

- Küçük çocuklarla yaşayan bireylerde, pandeminin ilk yılında dijital kumar oynayanların oranı daha düşükken, dijital kumarın yaşamları üzerindeki etkisinden endişe duyanların oranı daha yüksek çıkmıştır.
- Evde küçük çocuk bulunması, yaşam düzeninden bağımsız olarak depresyon ve kaygı belirtilerinin daha fazla bildirilmesiyle ilişkili bulunmuştur. Buna karşın, yakın bir ilişkisi olan veya birlikte yaşayan bireyler ruh sağlıklarında daha fazla olumlu etki bildirirken, çocuklarıyla

yalnız yaşayanların olumlu etki bildirme olasılığı daha düşük kalmıştır.

- Yalnız ya da başkalarıyla birlikte yaşayan dijital kumar oynayan bireyler, pandeminin ruh sağlıklarını olumsuz etkilediğini daha yüksek oranda belirtmiştir.

4. Pandemi sürecinde yaşam koşulları, dijital kumar oynayan bireylerin alkol kullanımıyla ilişkili görünmektedir.

- Evinde en az bir küçük çocuk bulunan dijital kumar oynayanlarda, yaşam düzeninden bağımsız olarak pandemi nedeniyle alkol kullanımında artış bildirme olasılığı daha yüksek çıkmıştır. Bununla birlikte, evde küçük çocuğu bulunan ve yakın ilişkisi olan ya da birlikte yaşayanların alkol kullanımında azalma bildirme olasılıkları ise daha yüksek bulunmuştur. Buna karşın, evde küçük çocuklarıyla yalnız yaşayan bireylerin pandemi döneminde alkol kullanımında azalma bildirme olasılıkları daha düşük çıkmıştır.

saptanmıştır. Evde küçük çocuklarla yalnız yaşayan bireylerde ise dijital kumarla ilişkili zararları bildirme olasılığı daha düşük olmakla birlikte, bu grubun dijital kumar sorunları açısından orta düzeyde bir risk profili sergilediği görülmüştür. Bunun yanı sıra evde küçük çocuk bulunmasının pandemi sürecinde aile rutinleri ve sorumluluklarında değişikliklere yol açtığı, bu değişimlerin ise bazı bireyleri bir kaçış yolu olarak kumara yöneltebileceği belirtilmiştir. Pandemi sürecinde ve sonrasında dijital kumar oynayan bireylerin yakın sosyal çevreleri, kumar davranışları ve ruh sağlığı üzerinde hem risk hem de koruyucu bir faktör olarak rol oynamaktadır. Bu durum, etkili önleme ve müdahale stratejilerinin geliştirilmesinde kapsamlı bir yaklaşımın önemine işaret etmektedir.

SONUÇ

Bulgular, dijital kumara ilişkin risk ve zarar düzeylerinin bireylerin yaşam biçimlerine ve hane yapısına göre farklılık gösterdiğini ortaya koymaktadır. Yakın bir ilişki içinde olmanın daha düşük kumar sorunları riskiyle ilişkili olduğu görülürken, küçük çocuklarla yaşamının daha yüksek risk ve zarar bildirimiyle birlikte seyrettiği

Kaynak: Côté, M., Kairouz, S., Savard, AC., & Brodeur, M. (2026). Online gambling during the COVID-19 pandemic: Do living conditions matter?. *BMC Public Health*, 26, 228. <https://doi.org/10.1186/s12889-025-25135-4>

Journal of Family Studies

Journal of Family Studies, aile, hanehalkı ve toplumsal ilişkiler üzerine disiplinler arası yaklaşımlarla yayın yapan, hakemli ve uluslararası bir akademik dergidir. Sosyoloji, demografi, sosyal çalışma gibi alanlara odaklanan dergi, sosyodemografik farklılıkları dikkate alarak aileleri kapsayıcı bir biçimde ele alır. Nitel, nicel ve karma yöntemli araştırmaların yanı sıra kavramsal çalışmalar, eleştirel literatür incelemeleri ve politika analizlerine de yer veren dergi, özellikle akademisyenler, araştırmacılar, politika yapıcılar, sosyal hizmet uzmanları ve eğitimciler için önemli bir kaynak niteliğindedir.

“İyi” Bir Baba Olmanın Bilişsel Emeği

The Cognitive Labour of Being a ‘Good’ Dad: Differential Logics and Comparative Referents in How Fathers Conceptualize, Strategize, and Experience the Mental Load

Ev içi yaşamın görünmez bir sorumluluk biçimi olan “bilişsel emek”, günlük yaşamın örgütlenmesini sağlayan düşünsel faaliyetleri kapsamaktadır. Mevcut literatür, bu alanı büyük ölçüde çocukların günlük programlarının ve ev içi işlerin yönetimi bağlamında, çoğunlukla da annelerin deneyimlerine odaklanarak ele almaktadır. Babalar analizlere dâhil edildiğinde bile katkıları annelerinkiyle kıyaslanmakta, babaların kendi deneyimleri arka planda kalmaktadır. Bu çalışmada ise babaların deneyimleri, duygusal bir bileşen taşıyan bilişsel emek türü olan “zihinsel yük” bağlamında incelenmektedir. Çalışma, ebeveyn kararlarını ve uygulamalarını şekillendiren “meta ebeveynlik” kavramını merkeze alarak babaların zihinsel yüklerinin, hem kendi babalarıyla hem de çocuklarının anneleriyle yaptıkları karşılaştırmalardan nasıl etkilendiğini sorgulamaktadır. Bu doğrultuda, Avustralya ve Amerika Birleşik Devletleri’ndeki babalarla derinlemesine görüşmeler gerçekleştirilerek babaların zihinsel yükü analiz edilmektedir.

AMAÇ

Bu çalışmanın amacı, meta ebeveynliği zihinsel yük kavramıyla ilişkilendirerek babaların zihinsel yüklerinin kendi babalarına ve çocuklarının annelerine kıyasla ne ölçüde farklılık gösterdiğini ortaya koymaktır.

YÖNTEM

- **Metodoloji:** Nitel araştırma yöntemi benimsenen bu çalışmada, ebeveynlerin zihinsel yükleri üzerine yapılan daha büyük bir araştırmanın alt kümesinden elde edilen mülakat verileri kullanılmıştır. Görüşmeler Haziran 2023 ile Şubat 2024 arasında Zoom üzerinden gerçekleştirilmiş ve her biri yaklaşık bir saat sürmüştür.
- **Veri Toplama:** Veriler, Avustralya’dan ve ABD’den toplam 31 baba ile yapılan derinlemesine görüşmeler aracılığıyla toplanmıştır. Katılımcılara, sosyal medya (*LinkedIn*, *Twitter* ve *Facebook*) aracılığıyla ulaşılmıştır.

- **Veri Analizi:** Görüşmeler Otter.ai yazılımı kullanılarak deşifre edilmiş, ardından Dedoose programında kodlanmıştır. Araştırmacılar, literatür ve görüşmelerden hareketle belirlenen genel kodları kullanarak transkriptleri indekslemiş ve tüm örnekleme uygulanan dokuz genel indeks kodu oluşturmuştur.

TEMEL BULGULAR

1. Babaların zihinsel yükü, aktif katılım, duygusal bağ ve üretkenlik üzerinden şekillenmektedir.

Babaların büyük çoğunluğu, zihinsel yüklerini “iyi” ve çocuklarıyla ilgilenen bir baba olma düşüncesiyle özdeşleştirdiğini belirtmiştir. Katılımcılar bu ideali aktif katılım, duygusal katılım ve üretkenlik olmak üzere üç temel değer üzerinden tanımlamıştır.

- Babalar, çocuklarıyla ilgilenme, onların hayatlarında aktif rol alma ve ev içi sorumlulukları eşleriyle paylaşma konusunda yoğun biçimde düşündüklerini ifade etmişlerdir. Çocuk bakımının fiziksel taleplerinin yanı sıra zihinsel yükü de eşleriyle paylaşımlarının önemli olduğunu vurgulamışlardır.
- Babalar, çocuklarıyla duygusal bağ kurmanın getirdiği zihinsel yüklerden söz etmiş ve çocukların kendilerine danışmasını veya ihtiyaç duymasını tatmin edici bulmuşlardır.
- Üretken babalıkla ilgili zihinsel yükü, çocukların bakım ve gelişimini desteklemek için planlama ve düşünme şeklinde tanımlamışlardır. Babaların, çocuklarıyla kaliteli zaman geçirme ve

onların gelecekteki gelişimine rehberlik etme çabaları, belirgin bir tema olarak ortaya çıkmıştır.

2. Daha iyi baba olma arzusu, zihinsel yükü şekillendirmektedir.

Babaların bazıları zihinsel yüklerini eşleriyle eşit paylaşmanın öneminden bahsetmiş; çoğunluğu ise daha eşitlikçi bir yaklaşım olarak kendi babalarından daha fazlasını yapmayı gerekli görmüşlerdir. Nitekim babalar, ev sorumluluklarında aktif rol alma isteklerini, büyüdükleri ortamdaki olumsuz rolleri devam ettirmemek şeklinde açıklamışlardır. Bu anlamda kuşaklar arası farklılıklar konu edinilmiş; önceki neslin babalık yaklaşımları bir karşılaştırma ölçütü olarak ele alınmıştır. Böylece babalarda, “daha iyi olma” bilinci öne çıkmıştır.

3. Babalar, annelere kıyasla daha sınırlı roller üstlenmektedir.

Babalar kendi babalarına kıyasla kendilerini çok daha başarılı görseler de, çocukların anneleriyle karşılaştırıldıklarında evdeki eşitsizliğin devam ettiğini kabul etmişlerdir. Bu anlamda eşlerinin zihinsel yükünün daha fazla olduğunu ve kendilerinin de yardımcı rol üstlendiğini vurgulamışlardır. Bununla birlikte günlük işleri eşit paylaştıklarını düşünen babalar da dâhil olmak üzere, daha kapsamlı görevlerde annelere kıyasla sorumluluklarının daha az olduğu ve çocukların sosyal ve duygusal ihtiyaçlarının takip edilmesinde daha az rol üstlendikleri tespit edilmiştir.

SONUÇ

Bu çalışma meta ebeveynlik kavramı üzerinden babaların zihinsel yüklerini konu almış; bu teorik dayanak üzerinden

babaların zihinsel yüklerinin daha iyi ebeveynler olma arzusuyla ortaya çıktığı görülmüştür. Bulgular, bu yükün “tamamen ilgili” bir baba olma kaygısıyla şekillendiğini ve çocuklarla aktif ve duygusal ilgilenmeyi artırdığını göstermektedir. Bununla birlikte babaların kendi babalarıyla karşılaştırma yaparken farklı, çocuklarının anneleriyle karşılaştırma yaparken farklı zihinsel yük mantıkları kullandığı tespit edilmiştir. Babaların zihinsel yükleri, tam anlamıyla babalık rolüne odaklansa da, eşleriyle sorumluluk paylaşımı konusunda çelişkili tutumlar sergiledikleri görülmüştür. Söz konusu bulgular, evlilik çatışmaları ve boşanma gibi süreçleri anlamaya katkı sağlamakta ve aile dinamikleri üzerine gelecekteki araştırmalar için teorik bir temel oluşturmaktadır.

Kaynak: Squires, S., Dangar, K., Scheibling, C., & Ruppanner, L. (2025). The cognitive labour of being a ‘good’ dad: differential logics and comparative referents in how fathers conceptualize, strategize, and experience the mental load. *Journal of Family Studies*, 1-22. <https://doi.org/10.1080/13229400.2025.2575985>

Parenting: Science and Practice

Parenting: Science and Practice, ebeveynlik, bakım verme ve çocuk yetiştirme alanlarında disiplinler arası yaklaşımla yayımlanan uluslararası hakemli bir dergidir. Dergi, biyolojik ebeveynlerden evlat edinen ebeveynlere, büyükanne ve büyükbabalardan ebeveyn olmayan bakıcılara kadar geniş bir perspektiften ebeveynliği ele alan çalışmalara yer vermektedir. Ebeveynliğin ebeveyn-çocuk ilişkilerine etkileri, farklı bağlamlarda ebeveynlik uygulamaları ile müdahaleler ve eğitim konularındaki makaleler de bu kapsamda değerlendirilmektedir. Üç ayda bir yayımlanan dergi, beşeri bilimler, biyolojik bilimler ve sosyal bilimlerden katkıları kabul etmekte; tüm disiplinlerden ampirik bulguların, teorik perspektiflerin ve metodolojik yaklaşımların paylaşımını teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

3 İlk Kez Anne-Baba Olacak Çiftlerde Ortak Ebeveynlik Beklentileri: Ülkeler Arası Nitel Bir Çalışma

Prospective Coparenting Among First-Time Expectant Parents: A Cross-National Qualitative Study

Ortak ebeveynlik, ebeveynler arasında sorumlulukların paylaşımı ve iş bölümü olarak tanımlanmaktadır. Literatürde, ebeveynliğe geçiş sürecinde ortak ebeveynliği şekillendiren birbirine bağlı dört faktör vurgulanmaktadır: ülkenin cinsiyet ve bakım rejimi ile ebeveyn rollerine ilişkin değerler, kurumsal ebeveynlik ve çocuk bakımı desteği, hâkim iş kültürü ve ebeveynlik kültürü, bireyci veya kolektivist değerlere bağlılık. Bu çalışma, bu dört faktör temelinde anne-baba adaylarının ortak ebeveynlik kalıplarını, beklenti ve endişelerini karşılaştırmalı olarak analiz etmektedir. Çalışma kapsamında incelenen üç ülke (Finlandiya, Japonya ve Portekiz), söz konusu faktörler açısından birbirinden farklılık taşıması ve farklı sosyokültürel bağlamlara sahip olması nedeniyle karşılaştırmalı bir analiz yapma imkânı sağlamıştır. Bu üç ülke özelinde, anne-baba adaylarının karşılıklı destek temelinde olumlu bir ortak ebeveynlik beklentisine sahip olacakları varsayılmıştır.

AMAÇ

Bu çalışmanın temel amacı, Finlandiya, Japonya ve Portekiz'deki ebeveyn adaylarının gelecekteki ortak ebeveynliklerine dair beklentilerini ve endişelerini kıyaslamak ve bu kıyaslama

doğrultusunda ortak ebeveynliğe ilişkin mevcut bilgileri genişletmektir. Bu amaç doğrultusunda ele alınan araştırma soruları şu şekildedir:

- Finlandiya, Japonya ve Portekiz'deki anne-baba adayları, gelecekteki ebeveynlikleri hakkında ne tür beklentilere sahipler? Gelecekteki ebeveynlikte ne tür örüntüler bulunabilir?
- Bu örüntüler, üç ülke arasında ne ölçüde benzer ve farklıdır?

YÖNTEM

- **Metodoloji:** Nitel araştırma yönteminin benimsendiği bu çalışmada, yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ülkeler arası bir yaklaşımın benimsenmesi, görüşme soruları hazırlanırken kültürel çeşitliliğin göz önünde bulundurulmasını gerekli kılmıştır.
- **Veri Toplama:** Üç ülkedeki katılımcılar, kentsel bölgelerden seçilmiş; bu kapsamda doğum klinikleri, aile eğitimi sınıfları ve sosyal medya platformları aracılığıyla katılımcılara ulaşılmıştır. Her ülkeden

30 çift araştırmaya dâhil edilmiştir. Her çift üyesi ile bireysel görüşmeler yapılmış, katılımcılar için takma isimler kullanılmıştır.

- **Veri Analizi:** Bu çalışmada verilerin analizi için tematik analiz yaklaşımı kullanılmıştır. Analiz süreci, ülkelerdeki araştırma ekiplerinin hem kendi içinde hem de birbirleri arasında yinelemeli bir süreç olarak yürütülmüştür. Bu doğrultuda her ülkedeki araştırma ekibi, önce beş çiftin görüşmelerini inceleyerek analiz kapsamını birlikte tartışmıştır. Finlandiya'daki ekip 10 görüşmeye dayanarak ön bir kodlama çerçevesi oluşturmuş; diğer ülkeler kendi verilerine göre alt temalarda değişiklikler önermiştir. Analiz, ülke başına incelenen görüşme sayısının 20'ye çıkarıldığı birkaç tur boyunca sürdürülmüş ve bu süreçte temalar üzerinde uzlaşa sağlanmıştır.

TEMEL BULGULAR

Tematik analiz sonucunda ortak ebeveynliğin boyutlarını tanımlayan beş tema ortaya çıkmıştır:

1. Sorumlulukların paylaşılması
2. Duygusal ve pratik destek
3. Çocuk yetiştirme konusunda anlaşma
4. Birliktelik ve bireysel zaman
5. Ebeveynlerin çocuk bakımı ve yetiştirme sürecine katılımı

Tema 1: Sorumlulukların Paylaşılması

- Bu tema, üç ülkede de en çok bahsedilen konu olup dört alt temadan oluşmuştur: iş yüklerinde eşitlik beklentisi, birincil bakıcı olarak annenin önceliğine dayalı

paylaşım, gelir sağlayıcı olarak babanın önceliğine dayalı paylaşım, birbirlerinin yeteneklerine dayalı paylaşım. Bu çerçevede Finlandiyalı (%65) ve Portekizli (%63) ebeveyn adayları sorumlulukların eşit paylaşımı konusunda güçlü bir istek belirtirken, Japon ebeveynlerde bu oran daha düşük (%30) kalmıştır. Japonya'da babanın iş yükü ve annenin birincil bakım veren olması gibi geleneksel modeller ve cinsiyete dayalı iş bölümü daha yaygın bir beklenti olarak öne çıkmıştır. Finlandiya ve Portekiz'deki katılımcılar ise anne-baba arasında eşitlik beklentisi taşımakla birlikte, anneyi birincil bakım sağlayıcı olarak görme eğilimini de sürdürmüştür.

Tema 2: Duygusal ve Pratik Destek

- Bu tema, Finlandiyalı ve Portekizli ebeveynlerin çoğu tarafından belirtilmiştir ve üç alt temadan oluşmuştur: duygusal destek beklentisi (konuşma, dinleme), pratik destek beklentisi (yardım etme, çocuk bakımında sırayla görev alma) ve finansal destek beklentisi (para kazanma). Finlandiya (%83) ve Portekiz'de (%83) duygusal destek beklentisi oldukça yüksek iken, Japonya'da destekle ilgili söylemler diğer iki ülkeye kıyasla daha düşük çıkmıştır. Japon ebeveynlerin %35'i eşlerinden destek almayı beklemiş, %25'i ise pratik veya finansal destek beklentilerini ifade etmiştir.

Tema 3: Çocuk Yetiştirme Konusunda Anlaşma

- Bu tema, çocuk yetiştirme değerleri ve hedefleri üzerinde katılımcıların birbirleriyle anlaşma durumlarını

kapsamıştır. Katılımcıların çoğu büyük konularda uzlaşacaklarına inanmış ve anlaşmazlıkları konuşarak çözeceklerini düşünmüşlerdir. Çocuk yetiştirme konusundaki anlaşma beklentisi Japon (%90) ve Portekizli (%88) katılımcılarda daha yüksek iken, Finlandiyalı katılımcılarda (%58) daha düşük çıkmıştır. Müzakare yoluyla çözülemeyecek anlaşmazlıklar hususunda endişe duyma durumu ise Finlandiyalı katılımcılar arasında %20, Japon katılımcılarda %32 ve Portekizli katılımcılar arasında %23 oranında ifade edilmiştir.

Tema 4: Birliktelik ve Bireysel Zaman

- Bu tema, birliktelik beklentisi ve kendine zaman ayırma olmak üzere iki alt temadan oluşmuştur. Üç ülkede anne-baba adaylarının yaklaşık yarısı (%46), güçlü bir ekip ruhu ve ortak ebeveynlik anlayışıyla birlikte hareket etme isteği göstermiştir. Katılımcılar, bu durumu “takım oyunu” veya “iki kişilik gösteri” gibi metaforlarla ifade etmiştir. Öte yandan, özellikle Finlandiyalı ve Japon katılımcılar, bebek doğduktan sonra kendilerine zaman ayırabilme konusundaki endişelerini ve isteklerini de dile getirmişlerdir.

Tema 5: Ebeveynlerin Çocuk Bakımı ve Yetiştirme Sürecine Katılımı

- Bu tema, her iki ebeveynin çocuk bakımı ve yetiştirme sürecine katılımına yönelik beklenti ile ebeveynin kendi rolünü üstlenme isteği olmak üzere iki

alt temadan oluşmuştur. Finlandiyalı katılımcılar (%38) çoğunlukla her iki ebeveynin bu sürece katılımını isterken, Japonya ve Portekiz’de her iki alt tema hemen hemen eşit şekilde ifade edilmiştir. Ebeveyn adayları genel olarak eşit katılımın önemini vurgulamıştır.

SONUÇ

Bu çalışma, üç farklı sosyokültürel bağlamı karşılaştırarak ortak ebeveynlik kalıplarına ilişkin yeni bir anlayışa katkı sağlamıştır. Bulgular, ebeveyn iş birliğinin anne-baba adayları için önemli olduğunu tespit etmiş; anne-baba adaylarının plan ve kararlarını müzakere yoluyla veya geleneksel modelleri izleyerek nasıl gerekçelendirdiklerini açıklamıştır. Katılımcıların geleneksel ve modern ortak ebeveynlik biçimleri ile bireysel, çift ve aile bakış açıları arasında nasıl bir denge kurdukları da gözlemlenmiştir. Sosyokültürel bağlamın etkisi, ülkeler arasında sorumluluk paylaşımı ve karşılıklı destek beklentilerinde belirgin farklılıklar biçiminde yansımıştır. Özellikle Japonya’da yoğun çalışma kültürü ve annenin birincil bakıcı rolünün ortak ebeveynliğin önünde engel oluşturduğu, baba adaylarının çocuk bakımına katılım beklentisinin hem kendilerinde hem de eşlerinde düşük kaldığı belirlenmiştir. Çalışma, çoğunlukla nicel yöntemlere dayanan ortak ebeveynlik araştırmalarına nitel bir perspektiften katkı sunmuş ve ortak ebeveynliğin ülkeler arası ölçümünde karşılaşılan zorlukları ortaya çıkarmıştır.

Kaynak: Rönkä, A. K., Böök, M. L., Matias, M., Garraio, C., Ranta, M., Kekkonen, M., ... Malinen, K. (2026). Prospective Coparenting Among First-Time Expectant Parents: A Cross-National Qualitative Study. *Parenting*, 1–26. <https://doi.org/10.1080/15295192.2026.2620785>

